

Nr 206.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till kammarrätten och dess verksamhet under budgetåret 1923—1924; given Stockholms slott den 2 mars 1923.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

F. V. Thorsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anför:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om anslag till kammarrätten och dess verksamhet för budgetåret 1923—1924, vilken fråga vid framläggande i årets statsverksproposition av budgetförslag för nämnda period icke befann sig i det skick, att anslag kunde definitivt äskas å riksstaten.

Den nu gällande ordinarie staten för kammarrätten upptager följande anslagsbelopp:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 291,500
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,300
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	» 13,000

Förslagsanslag kronor 306,800.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 167 häft. (Nr 206.) 1

För första halvåret 1923 är anslaget till kammarrätten upptaget med hälften av statens slutsumma eller 153,400 kronor.

Därjämte har till upprätthållande av kammarrättens verksamhet å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisats ett förslagsanslag, högst, 61,500 kronor. Beträffande användningen av detta anslag har Kungl. Maj:t den 9 juni 1922 förklarat, bland annat,

att med anlitande av sagda anslag finge hos kammarrätten tillsvidare under tiden 1 januari—30 juni 1923 vara anställda tre extra kammarrättsråd, sju adjungerade ledamöter, åtta amanuenser, ett extra kanslibiträde, kvinnligt, och två extra kontorsbiträden, kvinnliga;

att de extra kammarrättsråden, nämnda adjungerade ledamöter samt det extra kanslibiträdet skulle anses tillhöra, extra kammarrättsråden 20:e och de adjungerade ledamöterna 14:e lönegraden för manliga ordinarie tjänstemän samt kanslibiträdet 3:e lönegraden för kvinnliga ordinarie tjänstemän;

att avlöningarna för de adjungerade ledamöterna skulle, där ej stadgandet i 43 § 2 mom. av kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, annat föranledde, utgå med — eventuella avlöningsförhöjningar oberäknade — sextusensexhundra nittio kronor för år räknat;

att för bestämmande i förekommande fall av tjänstledighetsavdrag för de adjungerade ledamöterna dessa befattningshavare skulle, där avlöningsförhöjning ej förekomme, anses tillhöra 17:e löneklassen för manliga tjänstemän; samt

att kammarrätten finge av ifrågavarande anslag, i mån av behov, använda dels 5,500 kronor till ersättning åt vikarier för ovannämnda extra befattningshavare, dels ock 1,575 kronor till bestridande av ökad renskrivningskostnad i ämbetsverket.

**Kammar-
rättens
framställ-
ning om
ökning av
arbets-
krafterna.**

I skrivelse den 14 september 1922 har kammarrätten gjort framställning om anslag till kammarrätten och dess verksamhet för budgetåret 1923—1924. Framställningen avser en betydande utökning av arbetskrafterna samt berör både den ordinarie staten och behovet av extra anslag för ämbetsverket. Jag anhåller nu att i ett sammanhang få redogöra för denna framställning.

Till en början har kammarrätten lämnat en redogörelse för *den nuvarande arbetsbalansen* beträffande de viktigaste grupperna av de mål, som kammarrätten har att upptaga, nämligen taxeringsmål, fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål samt anmärkningsmål. Vad angår de fyra förstnämnda grupperna av mål, vilka samtliga tillhöra de så kallade allmänna rotlarna, innefattas denna redogörelse i nedan intagna tabell, som till jämförelse innehåller motsvarande uppgifter för åren 1915—1921 samt med hänsyn till krigskonjunkturskattemålens betydelse för en del av sagda period redovisar dessa mål särskilt:

Å r	Inkomna krigskon- junktur- skattemål	Inkomna övriga besvärsmål	Summa inkomna mål	Balans vid redogörelse- tidens utgång
1915	3	4,173	4,176	3,595
1916	472	3,413	3,885	3,654
1917	1,522	3,033	4,555	4,372
1918	3,236	3,482	6,718	6,894
1919	4,340	5,715	10,055	11,718
1920	4,578	6,847	11,425	16,215
1921	2,020	7,148	9,168	15,989
1922 t. o. m. ³¹ / ₈	279	9,682	9,961	20,292

I anslutning härtill yttrar kammarrätten följande:

»Antalet av kammarrätten under tiden från och med den 1 september 1921 till och med den 31 augusti 1922 avgjorda taxerings-, fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål uppgår till 9,264. Av dessa hava 33 taxeringsmål föredragits av en ledamot med revisionsrotel och 439 sådana mål av advokatfiskalen; av återstående antalet komma alltså ungefär 400 på en var av de 22 föredragandena med allmänna rotlar.

Å de 2 revisionsrotlarna funnos vid 1922 års ingång oavgjorda anmärkningsmål — till dessa rotlar hörande besvärsmål och andra mål därunder inbegripna — till ett antal av

548

Under år 1922 till och med den 31 augusti hava inkommit sådana mål

till antal av

315

Summa 863.

Under sistnämnda tid hava av dessa mål avgjorts

684

Balansen den 31 augusti 1922 utgjorde alltså

179.

Då kammarrätten i skrivelse den 16 september 1921 gjorde framställning om anslag för uppehållande av dess verksamhet första halvåret 1923, beräknade kammarrätten att balansen av taxerings-, fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål skulle vid årsskiftet 1921—1922 uppgå till omkring 16,800. Enligt ovan intagna tabell kom balansen i verkligheten att utgöra 15,989 mål, och då motsvarande siffra för närmast föregående årsskifte utgjorde 16,215, hade sålunda någon om och obetydlig minskning i balansen ägt rum under år 1921. Under de åtta första månaderna av innevarande år har däremot balansen stigit med icke mindre än 4,303 mål och därigenom nått siffran 20,292, vilken vida överstiger siffrorna för tidigare konstaterade arbetsbalanser, och de förhoppningar om balansens nedbringande under år 1922, som kammarrätten uttalade i skrivelsen den 16 september 1921, kunna följaktligen ej gå i uppfyllelse. Emellertid måste arbetsprodukten, beräknad efter antalet avgjorda mål på föredragande med allmän rotel, betraktas såsom mycket gynnsam, i vilket hänseende till jämförelse med det under perioden den 1 september 1921—den 31 augusti 1922 nådda resultatet av ungefär 400 mål per rotel kan erinras, att kammarrätten i skrivelse den 16 september 1920 räknade med en avverkningssiffra av 315 mål per rotel, och den inträdda oroväckande stegringen i antalet oavgjorda mål beror sålunda uteslutande av den stora tillströmningen av besvärsmål. Ökningen är anmärk-

ningsvärd beträffande alla ifrågavarande grupper av mål; siffrorna för årets första åtta månader jämförda med motsvarande siffror för samma månader år 1921 visa, att mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmålen ökats från 20 till 45, fattigvårdsmålen från 464 till 916 samt taxeringsmålen från 6,248 till 9,000. Från länsstyrelserna och överståthållarämbetet inkomna uppgifter visa, att besvär anförts över 1921 års prövningsnämnders beslut av 6,246 klagande och över samma års krigskonjunkturskattenämnders beslut av 147 klagande. Motsvarande siffror för år 1920 voro 3,815 och 1,913; och har sålunda avvecklingen av krigskonjunkturbeskattningen mer än uppvägts av ökningen av målen rörande annan beskattning.

Anledningarna till den stora ökningen av antalet besvär i taxeringsmål äro givetvis väsentligen att söka i tidsförhållandena på det ekonomiska området. Men det synes kunna ifrågasättas, huruvida icke i lika hög grad därtill medverkat de mycket talrika förändringar skatteförfattningarna under de senare åren undergått. Svårigheterna vid fullgörandet av deklarationsplikten och av taxeringsmyndigheternas åligganden skulle tydligtvis i hög grad minskas, därest lagstiftningen på ifrågavarande område kunde under någon avsevärd tid bibehållas i huvudsak oförändrad. Och om förändringarna i och för sig äro ägnade att vålla svårigheter både för de skattskyldiga och för taxeringsmyndigheterna, måste detta i ännu mycket högre grad bliva fallet, då — såsom under de senaste åren skett — förändringarna göras sådana, att bestämmelserna mer och mer kompliceras. Kammarrätten har redan förut haft anledning att härå fästa uppmärksamheten, och det torde bland de på taxeringsområdet verksamma icke finnas delade meningar därom, att de år 1919 och därefter genomförda ändringarna vållat och alljämt komma att vålla ytterligare betydande svårigheter vid tillämpningen och en stor mängd felaktiga beslut av beskattningsnämnderna. Det ligger i sakens natur, att tillströmningen till kammarrätten av besvär i taxeringsmål skulle minskas i samma mån som beskattningsnämnderna kunde komma till rätta med de svårigheter, som i deras arbete alltjämt möta, och det är kammarrättens bestämda övertygelse att en förenklad skattelagstiftning är det mest verksamma medlet att till rimliga dimensioner återföra tillströmningen av skattemål till kammarrätten.»

Kammarrätten har härefter ingått på frågan om behovet av anslag för budgetåret 1923—1924. I detta avseende har kammarrätten till en början yttrat sig angående *det arbetsmaterial, som under den närmaste tiden kan komma att föreligga*. Kammarrätten har härom anført följande:

»En beräkning av det arbetsmaterial, som under den närmaste tiden är att införfvänta till kammarrätten, möter stora svårigheter. De uppgifter, som från länsstyrelserna och överståthållarämbetet årligen i januari månad lämnas angående antalet av de taxeringsbesvär, som före årsskiftet dit inkommit, upptaga långt ifrån alla de mål, som äro att till kammarrätten införfvänta, då nämligen skatteförfattningarna medgiva såväl att besvär få ingivas omedelbart till kammarrätten som även att, under vissa förutsättningar, besvär få anföras efter årsskiftet. Vidare kräver beredningen hos länsstyrelserna och överståthållarämbetet av dit inkomna besvär före deras överlämnande till kammarrätten väsentligt olika tid hos olika myndigheter, varför exempelvis de många taxeringsbesvär, som hittills

under år 1922 inkommit till kammarrätten, ingalunda alla avse 1921 års taxering. Och slutligen kunna förhållanden av mera tillfällig art framkalla en stundom rätt avsevärd ökning i antalet besvär. Såsom exempel härpå må nämnas, hurusom i en vid taxering inom några socknar i Västerbottens län år 1921 tillämpad beräkningsgrund för uppskattning av inkomst av fast egendom föranlett icke mindre än 1,282 besvär till kammarrätten.

De fyra sista månaderna av år 1921 inkommo till kammarrätten 2,520 taxerings-, fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål samt avgjordes 3,606 sådana mål, vadan balansen under samma tid minskades med 1,086. Med ungefär lika stor minskning torde vara att räkna under höstmånaderna innevarande år. För år 1923 är däremot att befara, att den allmänna fastighetstaxering, som jämlikt förordningen den 7 juli 1921 (Nr 381) ägt rum under år 1922, skall tillföra kammarrätten ett stort antal besvär. Från och med år 1923 kommer vidare kammarrättens arbetsområde att ökas med automobilskattemålen, då nämligen enligt förordningen den 2 juni 1922 (Nr 260) om automobilskatt den, som vill klaga över länsstyrelses beslut, varigenom han blivit i automobilskattelängden uppförd till beskattning för automobil, äger anföra besvär i kammarrätten, som väl ock torde hava att upptaga besvär över länsstyrelses beslut rörande ansökningar om restitution av automobilskatt. Å andra sidan är en icke obetydlig minskning i antalet inkommande mål att vänta som följd av vissa genom förordningen den 12 maj 1922 (Nr 220) genomförda ändringar i 1910 års taxeringsförordning, vilka ändringar innebära att åtskilliga mål — särskilt besvär angående dubbeltaxering, så framt fråga ej är om taxering i kommuner inom skilda län, samt besvär i anledning av felräkning, misskrivning eller annat därmed jämförligt förbiseende — som enligt hittillsvarande bestämmelser skolat prövas av kammarrätten, i stället skola överlämnas till prövningsnämnds avgörande. De ifrågavarande målen äro emellertid till allra största delen rena bagatellmål och det är därför icke att vänta att efter bortfallandet av denna grupp av mål siffran för avgjorda mål på varje ledamot med allmän rotel skall kunna hålla sig på sin nuvarande höjd. I detta sammanhang må slutligen erinras om två på prövning beroende förslag, nämligen om överflyttande från kammarrätten av balansmål och vissa därmed sammanhängande mål samt om en särskild instansordning för mål angående avlöningsförmåner och pension med mera. Genomförandet av det förra förslaget skulle medföra, att kammarrätten befriades från en grupp mål, som visserligen äro få till antalet men dock vart för sig i regel kräva ganska mycken tid. Inrättandet av den ifrågasatta särskilda instansordningen skulle däremot medföra en ökning av kammarrättens arbetsbörda, men omfattningen av denna ökning låter sig för närvarande icke i någon mån bedöma.»

I anslutning till vad sålunda anförts har kammarrätten upptagit spörsmålet om *erforderlig förstärkning av de föredragande arbetskrafterna*. Kammarrätten har härom uttalat sig sålunda:

»Kammarrättens ledamotsantal utgöres för närvarande av 14 ordinarie och 3 extra kammarrättsråd samt 7 extra ordinarie assessorer eller tillhopa 24 personer. Av dessa ledamöter innehava 2 revisionsrotlar och de övriga 22 allmänna rotlar. Under sista året har emellertid antalet till revisionsrotlarna hörande mål nedgått så att, på sätt redan antytts, innehavaren av den ena revisionsroteln kunnat

åtaga sig föredragning av taxeringsmål, och är anledning förmoda att detta förhållande skall fortfa, så att ledamöterna med revisionsrotel skola kunna tillhoppa föredraga åtminstone så många till allmän rotel hörande mål, som svara mot hälften av den på en ledamot med allmän rotel belöpande föredragning. Beträffande omfattningen av denna föredragning håller kammarrätten före, att med hänsyn till dels bortfallandet av ett stort antal bagatellmål dels ökningen av de mera tidskrävande fattigvårdsmålen samt dels den mera invecklade beskaffenheten hos de skatteförfattningar, som beskattningsnämnderna haft att tilllämpa i avseende å de taxeringar, vilka under det närmaste året skola prövas hos kammarrätten, man icke bör räkna med en högre avverkning för år än 350 till 375 mål för varje ledamot med allmän rotel. Med nuvarande antal av 22 sådana föredragande jämte den nyss angivna föredragning av till allmän rotel hörande mål, som kan verkställas av ledamöterna med revisionsrotel, skulle man alltså nu kunna räkna med en årsavverkning av omkring 8,000 mål.

Såsom förut nämnts utgjorde balansen den 1 innevarande september 20,292 mål. För återstoden av året har kammarrätten visserligen trott sig kunna förvänta någon minskning i balansen, men under år 1923 är med hänsyn till motsedda besvär i anledning av 1922 års allmänna fastighetstaxering snarast att befara en ny ökning av balansen, vartill kommer att den lättnad, som kan beredas kammarrätten därigenom, att ett antal bagatellmål hänvisats till avgörande av prövningsnämnd i stället för av kammarrätten icke på långt när svarar emot förhållandet av de ifrågavarande målens antal till hela antalet taxeringsmål. I alla händelser är en arbetsbalans, för vars avarbetande skulle krävas, att den nuvarande ledamotspersonalen kunde ägna sig odelat däråt omkring två och ett halvt år, en så allvarlig företeelse, att den frågan uppställer sig av sig själv, om icke för avverkning av balansen en ytterligare förstärkning av kammarrättens arbetskrafter bör vidtagas. I avseende å möjligheten av en sådan förstärkning vill kammarrätten erinra om det förhållandet, att medan de allmänna överdomstolarna för organiserande av extra divisioner kunna adjungera underdomare på landet och i städerna, kammarrätten icke har någon motsvarande underlydande personal att vid dylikt behov inkalla, samt tillika framhålla, att kammarrätten befinner sig i ett ogynnsammare läge än hovrätterna jämväl därutinnan, att de adjungerade ledamöterna såväl som tjänstemännen i notariegraden äro sämre avlönade, att särskilda arvoden till aspiranter icke finnas anvisade, samt att utsikterna till befordran inom eller utom verket äro vida mindre för aspiranter i kammarrätten än för sådana deras jämnåriga, som söka sin fortkomst i hovrätterna. Dessa förhållanden hava haft till naturlig följd, att kammarrättens tillgång till lämpliga krafter för rekrytering inom ledamotsgraden länge varit och alltjämt är synnerligen knapp, något som måste tagas i beräkning, då det gäller utökning av ledamotsantalet. Jämväl hänsyn till statsverkets finansiella ställning måste framkalla tvekan, huruvida en förstärkning av kammarrätten nu bör ifrågasättas. Mot de betänkligheter, som sålunda möta, stå emellertid den skattdragande allmänhetens naturliga anspråk på ett snabbare avgörande av skattemålen, och just den nuvarande ekonomiska ställningen är i många fall ägnad att väsentligen öka olägenheterna av den långa tidsutdräkten med prövningen av ifrågavarande mål. Dessa anspråk tror kammarrätten böra åtminstone i viss utsträckning tillmötesgå. I den mån förstärkningen begränsas till sin omfattning, minskas

också betänkligheterna mot densamma, evad de avse möjligheten att för eventuellt förstärkning erhålla kvalificerad arbetskraft eller den kostnadsökning, som förstärkningen måste medföra. Kammarrätten har därför ifråga om förstärkningens omfattning trott sig böra återupptaga det av kammarrätten i skrivelse den 16 september 1920 väckta förslaget om förstärkning av kammarrättens arbetskrafter med tre föredragande ledamöter, därav två extra kammarrättsråd och en adjungerad ledamot. En ökning av kammarrätten med tre ledamöter kan äga rum utan att framkalla behov av ökade ämbetslokaler, då de nya ledamöterna givetvis komme att fördelas på de tre av ämbetsverkets nuvarande fem divisioner, som för närvarande räkna blott fyra ledamöter. Vad beträffar den ökade arbetsprodukt, som genom denna förstärkning skulle stå att vinna, är ju en ökning i avverkningen med omkring 1,100 mål om året i betraktande av balansens storlek icke i och för sig så betydande, men om, såsom kammarrätten förutsätter, förstärkningen får kvarstå så länge behov därav förefinnes, skulle den dock — särskilt i förening med en förenkling i skattelagstiftningen — kunna i avsevärd mån bidra till balansens begränsande.»

Den ökning av kammarrättens arbetskrafter, som sålunda begärts, skulle givetvis beredas genom extra anslag å riksstaten. Emellertid har kammarrätten i detta sammanhang gjort framställning om *utvidgning av den ordinarie ledamotspersonalen* med tre kammarrättsråd; och skulle i samband härmed den extra ledamotspersonalen undergå motsvarande minskning. Såsom motivering till detta sitt förslag har kammarrätten anført följande:

»Oberoende av den sålunda begärda ökningen av ledamotspersonalen tillåter sig kammarrätten erinra om det med hänsyn särskilt till kammarrättens ställning såsom överdomstol och beträffande vissa grupper av mål sista instans mindre lämpliga förhållandet att av dess nuvarande 24 ledamöter endast 14 äro ordinarie kammarrättsråd. Till följd av tjänstledighet för någon eller några bland dessa — såsom för sjukdom, för särskilda uppdrag eller för beredande av vidlyftigare mål — ställer sig proportionen mellan ordinarie och extra ledamöter ej sällan ännu ogynnsammare, så att, åtminstone vad angår taxeringsmål, som i kammarrätten avgöras av tre ledamöter, det som oftast inträffar, att flertalet ledamöter på vederbörande avdelning är extra ordinarie. Då kammarrätten i skrivelse den 12 juni 1919 gjorde framställning om uppförande å ordinarie stat från och med år 1921 av fem nya kammarrättsrådsämbeten, framhöll kammarrätten, hurusom i rättssäkerhetens intresse dittills städse den regel upprätthållits, att kammarrättens ledamotsantal icke finge genom adjunktion ökas med flera extra ledamöter än som motsvarade halva antalet av de ordinarie kammarrättsråden. Löneregleringskommittén, som i utlåtande den 16 december 1919 förklarade sig hindrad att då tillstyrka uppförande å ordinarie stat av mera än två av de begärda nya ledamotsbefattningarna, anförde i omförmälda utlåtande vidare, att kommittén med avseende å kammarrättens berörda uttalande och med tanke på de svårigheter, som eljest skulle kunna befaras möta för en tillfredsställande rekrytering av ämbetsverket med adjungerade ledamöter, ansett, att för de tre ledamotsbefattningar, vilkas uppförande på ordinarie stat kommittén ej ansett sig kunna då förorda, borde å extra stat uppföras avlöningar lika med begynnelselönen för ordinarie kammarrättsråd med avdrag, i avrundat tal motsvarande avgifterna för

tjänsteinnehavarens egen pensionering. Och påminde kommittén härutinnan, hurusom en liknande åtgärd vidtagits av 1897 års riksdag vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag om ökning av antalet ordinarie kammarrättsråd från sex till åtta, då nämligen förslaget bifölls av riksdagen allenast på det sätt, att på extra stat för år 1898 uppfördes till arvoden åt adjungerade kammarrättsråd ett belopp av 12,800 kronor eller samma belopp, som av Kungl. Maj:t åskats å ordinarie stat, varefter enahanda belopp beviljades på extra stat för åren 1899—1901 men från och med år 1902 uppfördes på ordinarie stat. På grundval av detta lönerregleringskommitténs uttalande begärde Kungl. Maj:t i proposition till 1920 års riksdag å tilläggsstat för år 1920 beträffande tiden den 1 juli—den 31 december samt å extra stat för år 1921 arvode till tre extra kammarrättsråd. Sedan framställningen härom bifallits av riksdagen, har motsvarande anslag beviljats för år 1922 samt för första halvåret 1923. Arvodet till extra kammarrättsråd utgör numera 10,020 kronor under det att lönen för ordinarie kammarrättsråd utgår med 10,500 kronor, förekommande avlöningstillägg i båda fallen oberäknade. Med hänsyn till vad i det föregående anförts rörande otillräckligheten av den nuvarande personalen och ökningen av målen i kammarrätten lär vara uppenbart, att de tre kammarrättsrådsämbeten, som för närvarande äro uppförda å extra stat, även för framtiden skola bliva erforderliga, och då vid ingången av budgetåret 1923—1924 dessa ämbeten befunnit sig å extra stat under tre år samt deras överflyttande på ordinarie stat icke skulle föranleda nämnvärd ökning i kostnaderna för statsverket men å andra sidan för tjänsteinnehavarna medföra den betydande förmån, som en tryggad anställning med åtföljande pensionsrätt innebär, hemställer kammarrätten, att Kungl. Maj:t ville föreslå 1923 års riksdag att på ordinarie stat för kammarrätten från och med den 1 juli 1923 uppföra ytterligare tre kammarrättsrådsämbeten.»

Vad angår *arvodena till de föreslagna extra kammarrättsråden* har kammarrätten ansett desamma böra utgå efter enahanda grunder som för de nuvarande extra kammarrättsråden.

Härefter har kammarrätten till behandling upptagit frågan om *storleken av den ersättning, som borde utgå till de adjungerade ledamöterna* i ämbetsverket. Härom yttrar kammarrätten:

“Arvodet till adjungerad ledamot (extra ordinarie assessor) hos kammarrätten utgick intill 1922 års början med allenast 5,000 kronor för år, och synes detta förhållande hava varit anledningen till att arvodet vid 1921 års riksdag bestämdes till 6,690 kronor under det att för adjungerade ledamöter i Svea hovrätt, där avsevärt högre adjunktionsarvode än i kammarrätten tidigare kunnat bestås på grund av tillgången på löner, som under vederbörande befattningshavares ledighet fått disponeras för extra tjänstemän, arvodet samtidigt bestämdes till lägst 8,580 kronor och högst 9,540 kronor. I sin skrivelse den 16 september 1921 framhöll kammarrätten, att då på adjungerade ledamöter i hovrätterna och i kammarrätten måste ställas ungefär enahanda anspråk i fråga om föregående utbildning, den anmärkta skillnaden beträffande arvodena medförde stora olägenheter för kammarrätten, särskilt vad anginge möjligheten av en tillfredsställande rekrytering, i vilket avseende kammarrätten jämväl oberoende av skiljaktigheten i avlöningsförhållandena befunne sig i en ogynnsam ställning; och erinrade kam-

marrätten vidare, att den avlöning, som sålunda bestämts för dess adjungerade ledamöter, vilkas adjunktionsförordnanden i regel förnyades år efter år men icke medförde rätt till ålderstillägg, icke heller syntes stå i lämpligt förhållande till den avlöning, som utginge till ämbetsverkets ordinarie tjänstemän i notariegraden. Kammarrättens sålunda gjorda framställning om förbättrad avlöning för dess adjungerade ledamöter föranledde emellertid ej någon Kungl. Maj:ts åtgärd, utan har i nådigt brev den 9 juni 1922 förklarats, att avlöningarna till dessa ledamöter för tiden 1 januari—30 juni 1923 skola, där ej stadgandet i 43 § 2 mom. av kungörelsen den 31 december 1921 (Nr 778) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, annat föranleda, utgå med — eventuella avlöningsförhöjningar oberäknade — 6,690 kronor för år räknat. Under hänvisning i övrigt till vad kammarrättens nyssnämnda skrivelse i denna del innehåller vill kammarrätten nu ytterligare understryka, att jämväl vederbörliga hänsyn till beskattningsmålens alltjämt ökade betydelse för skattdragarnas ekonomi måste göra det angeläget, att kammarrätten beträffande avlöningen till adjungerade ledamöter icke längre ställes tillbaka för de allmänna överdomstolarna. Kammarrätten, som till följd av remiss den 9 juni 1922 kommer att avgiva särskilt utlåtande över en av extra ordinarie assessorn Ernst Wahlberg med flera adjungerade ledamöter i ämbetsverket gjord underdänig ansökan om höjning från och med ingången av år 1922 av dem tillkommande avlöning, finner sig på ovan anförda grunder böra förnya sin i skrivelsen den 16 september 1921 gjorda framställning, att arvodet till dess adjungerade ledamöter höjes från det nuvarande beloppet — eller, eventuella avlöningsförhöjningar oberäknade, 6,690 kronor — till 8,580 kronor med successiv höjning till 9,540 kronor på sätt för adjungerade ledamöter i Svea hovrätt är medgivet samt att för sådant ändamål för budgetåret 1923—1924 begäres ett för ett antal av åtta adjungerade ledamöter beräknat förslagsanslag av högst 76,320 kronor.“

Jag ber i detta sammanhang få återgiva innehållet av det utlåtande, som allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 5 december 1921 avgav över kammarrättens i förenämnda skrivelse den 16 september 1921 gjorda framställning rörande assessorernas arvoden. Lönenämnden yttrade där:

“Med skrivelse den 25 november 1921 har allmänna civilförvaltningens lönenämnd till Eders Kungl. Maj:t överlämnat förslag till kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. I detta förslag hava såsom en särskild avdelning under 42—44 §§ upptagits föreskrifter rörande avlöningsförhållandena för befattningshavare med avlöning från anslag å extra stat. Nämnden har därvid förutsatt, att i fråga om befattningar, å vilka arbetsuppgifterna kunde anses vara i det hela fullt jämförliga med vad som åligger motsvarande ordinarie tjänstemän, Kungl. Maj:t skulle, på vederbörande verks förslag, fastställa såväl befattningarnas antal som lönegraden för de särskilda befattningarna, och har nämnden tillika angivit de allmänna regler, enligt vilka lönen ansetts böra utgå till innehavare av befattning, för vilken lönegrad sålunda fastställts. I övrigt skulle för dylika befattningshavare de för ordinarie tjänstemän i gällande

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 167 häft. (Nr 206.) 2

avlöningsreglemente och därtill hörande bestämmelser meddelade stadganden äga motsvarande tillämpning.

I enlighet med de sålunda föreslagna bestämmelserna torde avlöningsförhållandena för de adjungerade ledamöterna i kammarrätten kunna på ett tillfredsställande sätt ordnas. Lönenämnden vill i detta avseende förorda, att dessa befattningshavare — vilka utöver arvode å 5,000 kronor för närvarande torde åtnjuta tillfällig löneförbättring ävensom dyrtidstillägg enligt de nu för befattningshavare i allmänhet gällande regler — måtte med tillämpning av bestämmelserna i 43 § 1 mom. av författningsförslaget hänföras till 17:e lönegraden, i vilket fall begynnelselönen för adjungerad ledamot skulle, på sätt av kammarrätten föreslagits, såsom regel komma att utgå enligt 22:a löneklassen inom avd. B av löneplanen för ordinarie tjänstemän.“

Vidare ber jag få referera det väsentliga av vad som anförts i den av kammarrätten berörda framställningen från adjungerade ledamöter i ämbetsverket i fråga om de till dem utgående ersättningar. I denna framställning yttras, bland annat:

»I kammarrätten äro från och med den 1 juli 1920 anställda 7 adjungerade ledamöter med egna rotlar. (Dessförinnan var antalet sådana ledamöter 5.) De adjungerade ledamöterna äro, med det enda undantaget att de i regel äro befriade från skyldighet att deltaga i ärenden, som handläggas i plenum, underkastade enahanda tjänstgörings- och föredragningskyldighet som kammarrättens ordinarie ledamöter. Då emellertid i plenum huvudsakligast handläggas personal- och förvaltningsfrågor och då kammarrättens instruktion föreskriver, att till kammarrätten inkomna eller därstädes omedelbart anhängiggjorda mål ävensom nådiga remisser skola genom lottning tilldelas samtliga allmänna rotlar, och det vidare åligger adjungerad ledamot samma tjänstgöringsskyldighet i kammarrättens lagavdelning som ordinarie ledamot med allmän rotel, torde de befattningar, som uppehållas av adjungerade ledamöter med egna rotlar, få anses vara i tjänstgöringsavseende fullt motsvariga med sådana befattningar, vilka i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, enligt den där intagna löneplanen hänföras till 20:de lönegraden under avdelning B. Att så även är fallet lär jämväl framgå därav, att Eders Kungl. Maj:t vid särskilda tillfällen medgivit kammarrättsråd att tillgodoräkna sig tjänstgöring som adjungerad ledamot vid beräkning av tjänsteår för åtnjutande av ålderstillägg.

Enligt § 34 i nyssnämnda avlöningsreglemente skola i allmänhet grunderna för avlöningsförmånerna åt icke-ordinarie befattningshavare fastställas av Eders Kungl. Maj:t. Såsom statsrådet och chefen för finansdepartementet nyligen, enligt vad framgår av det vid proposition nr 218 till innevarande års riksdag angående avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m. fogade utdraget av statsrådsprotokollet, framhållit, har allmänna civilförvaltningens lönenämnd härutinnan anført, bland annat: 'I fråga om dylika grunder synes av riksdagens skrivelse nr 2 A år 1921 framgå, att riksdagen avsett, att desamma skulle i princip överensstämma med de grunder i sådant hänseende, som av Kungl. Maj:t den 31 december 1920 utfärdats för kommunikationsverkens vidkommande.' Såvitt i tryck utgivna avlöningsbestäm-

melser giva vid handen, har avlöningen åt icke-ordinarie tjänstemän vid kommunikationsverken bestämts på det sätt, att de manliga befattningshavarnas begynnelseavlöning utgår efter den löneklass, som med fyra löneklasser understiger begynnelselönen för motsvarande ordinarie tjänstemän enligt den i det för dessa verk gällande avlöningsreglementet intagna löneplanen. Åtminstone ej mindre förmånliga grunder synas ock i regel hava kommit i tillämpning vid bestämmandet av de avlöningsförmåner, som från och med innevarande år utgå till de icke-ordinarie manliga tjänstemännen vid statsdepartement och vissa andra verk inom civilförvaltningen. Så utgår exempelvis begynnelselönen för adjungerad ledamot i Svea hovrätt jämlikt nådigt brev den 31 december 1921 efter 22:a löneklassen, avdelning B, av löneplanen i oförmälda avlöningsreglemente den 22 juni 1921 eller med andra ord efter den löneklass, som med 4 löneklasser understiger lägsta löneklassen för hovrättsråd. Begynnelselönen för adjungerad ledamot i Svea hovrätt utgår således med 8,580 kronor för år. För kammarrättens adjungerade ledamöter har, såsom inledningsvis framhållits, avlöningen bestämts till allenast 6,690 kronor för år, motsvarande närmast den avlöning, som utgår efter 18:e löneklassen. *Kammarrättens adjungerade ledamöter hava således hänförs till en löneklass, som med ej mindre än 8 löneklasser understiger lägsta löneklassen för motsvarande ordinarie befattningshavare.*

Den begynnelselön 6,690 kronor, som nu utgår till adjungerad kammarrättsledamot, är endast oväsentligt högre än den begynnelselön, 6,420 kronor, som utgår till notarie i ämbetsverket. Före 1922 var emellertid adjungerad ledamots avlöning 5,000 kronor för år, då däremot notarie vid samma tid i lön och tjänstgöringspenningar jämte ortstillägg åtnjöt allenast 4,000 kronor för år. Omräknas de adjungerade ledamöternas förutvarande avlöning enligt samma grunder, som tillämpats vid bestämmandet av notaries avlöning erhålles det resultat, som följande ekvation utvisar, nämligen:

$$\frac{x}{5,000} = \frac{6,420}{4,000}; x = 8,025 \text{ kronor.}$$

Om man tager i betraktande att, innan 1921 års avlöningsprinciper trätt i tillämpning, vid bestämmandet av extra befattningshavares avlöning avdrag i regel gjordes för vad som belöpte å avgift för motsvarande ordinarie befattningshavares egen pensionering, torde man utan överdrift kunna säga, att den genom ekvationen framkomna siffran ligger rätt nära det belopp 8,580 kronor, med vilket begynnelselönen enligt ovan oförmälda av 1921 års riksdag godkända grunder lägst bort utgå till adjungerad ledamot. I detta sammanhang må därjämte framhållas, att den gamla avlöningen 5,000 kronor ansågs vara synnerligen knappt tillmätt, varför kammarrätten på sin tid hemställde om höjning av densamma.

I kammarrätten tjänstgöra, förutom adjungerande ledamöter med egna rotlar, såsom bekant jämväl adjungerade ledamöter som vikarier för ledamöter under tjänstledighet. Adjunktion av sistnämnda slag är ofta av mera kortvarig beskaffenhet men kan givetvis även utsträckas till årsadjunktion, beroende på den tid varunder vederbörande befattningshavare beviljas tjänstledighet. An-

märkningsvärt är att avlöningsförmånerna vid vikariatsadjunktion ej sällan bliva högre än de som åtnjutas av de adjungerade ledamöter, som innehava egna rotlar. Förordnas exempelvis ordinarie notarie som vikarie för tjänstledigt kammarrättsråd, kommer den förstnämndes avlöning för år räknat enligt bestämmelserna i § 19 1921 års avlöningsreglemente att utgå med lägst 7,971 kronor 25 öre för år och bliver således 1,281 kronor 25 öre högre än den begynnelseavlöning, som åtnjutes av adjungerad ledamot med egen rotel.

Sistberörda förhållande torde alltså än ytterligare belysa, att den begynnelseavlöning, som de adjungerade ledamöterna med egna rotlar numera åtnjuta, är oproportionerligt låg. Årsförordnande som adjungerad ledamot med egen rotel tilldelas nämligen i regel tjänstemän med större meriter och längre tjänstetid i ämbetsverket, då däremot de i tjänsten yngre och mindre meriterade i allmänhet erhålla vikariatsadjunktion.»

Vad angår behovet av en förstärkning av kammarrättens arbetskrafter i övrigt har ämbetsverket i sin förenämnda skrivelse den 14 september 1922 till en början upptagit frågan om det antal *amanuenser*, som vore erforderligt för budgetåret 1923—1924. Härom har kammarrätten yttrat följande:

»För såväl innevarande år som första halvåret 1923 har riksdagen beviljat anslag för förstärkning av kammarrättens arbetskrafter med bland annat 10 amanuenser. Enligt nådigt brev den 22 december 1921 förklarade Kungl. Maj:t, att hos kammarrätten finge tillsvidare under år 1922 vara anställda nämnda antal amanuenser, men sedan kammarrätten i skrivelse den 8 mars 1922 anmält, att med hänsyn till utsträckningen av den dagliga arbetstiden å ämbetsrummet antalet amanuenser av kammarrätten nedsatts till 8, har Kungl. Maj:t i nådigt brev den 9 juni 1922 förklarat, att kammarrätten må tillsvidare för tiden 1 januari—30 juni 1923 förordna 8 särskilda personer att vara amanuenser. I händelse av bifall till kammarrättens hemställan om ämbetsverkets förstärkande för budgetåret 1923—1924 med två extra kammarrättsråd och åtta adjungerade ledamöter, varigenom ledamotspersonalen skulle ökas med 3 personer utöver det nuvarande antalet, skulle inalles 11 amanuenser komma att erfordras. Avlöningen till dessa amanuenser, beräknad efter 13:e löneklassen enligt löneplanen för extra ordinarie manliga tjänstemän enligt kungörelsen den 31 december 1921 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skulle uppgå till högst 27,126 kronor för år.»

Beträffande härefter *de kvinnliga biträdena* hos kammarrätten ber jag få erinra därom, att, sedan på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 28 juli 1922 en ordinarie och en extra kontorsbiträdesbefattning utbytts mot skrivbiträdesbefattningar, för närvarande finnas hos kammarrätten anställda dels på ordinarie stat fyra kvinnliga kontorsbiträden och ett kvinnligt skrivbiträde med avlöning enligt 2:a respektive 1:a lönegraden i avdelningen C av den i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplan, dels på extra stat ett kvinnligt extra kansslibiträde i 3:e lönegraden för kvinnliga ordinarie tjänstemän ävensom ett kvinn-

ligt extra kontorsbiträde och ett kvinnligt extra skrivbiträde med avlöning enligt 2:a respektive 1:a lönegraden i löneplanen för extra ordinarie kvinnliga tjänstemän enligt ovannämnda kungörelse den 31 december 1921, dels ock slutligen ytterligare ett kvinnligt extra kontorsbiträde, till vilket avlöning utgår från den i kammarrättens ordinarie stat ingående anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

Av de ordinarie kontorsbiträdena tjänstgör ett uteslutande på aktuariekontoret. Kammarrätten har nu gjort framställning om en förbättrad ställning i lönehänseende för detta biträde. I sådant avseende har ämbetsverket anfört följande:

»Genom beslut av 1919 års riksdag beviljades anslag dels på tilläggsstat för år 1919 från och med den 1 april 1919 till samma års slut samt dels på extra stat för år 1920 till ett kvinnligt biträde av andra graden å aktuariekontoret. Sedan kammarrätten begärt anslag jämväl för år 1921 till ett dylikt biträde, anförde löneregeringskommittén, att kommittén, som funnit anslag för ändamålet böra beviljas, likväl ansett, att, därest i enlighet med vad kommittén förordat en ny aktuarietjänst inrättades, det kvinnliga biträdets arbete icke vidare komme att bli av så självständig betydelse att avlöningen behövde sättas högre än i första graden. Kommitténs mening blev nu gällande, och anslag har därefter icke begärts till förbättrad avlöning för den nu ifrågavarande befattningen, vilken emellertid alltjämt uppehållits av samma ordinarie biträde, som under tiden 1 april 1919—31 december 1920 bestred de till befattningen hörande göromål mot ett arvode av 1,950 kronor eller såsom kvinnligt biträde av dåvarande andra graden. Den omständigheten att den förutvarande amanuensbefattningen å aktuariekontoret från och med år 1921 utbyttts mot en ny aktuariefattning har icke medfört väntad ändring i beskaffenheten av det kvinnliga biträdets göromål. Den oerhörda tillströmningen av mål har väsentligen ökat arbetet å aktuariekontoret, och den av aktuarierna, som tillika är registrator, och som det kvinnliga biträdet närmast har att hjälpa i tjänstegöromålen, har till följd därav för att kunna bibehålla nödig översikt över taxeringsmålen, planlägga fördelningen av dem mellan föredragandena med vederbörlig hänsyn till vissa måls inbördes sammanhang samt tillhandagå allmänheten med upplysningar, måst i ökad utsträckning överlämna jämväl arbete av mera krävande art till det kvinnliga biträdet. Framhållas må ock, att den författningsändring, enligt vilken besvär kunna ingivas omedelbart till kammarrätten, befunnits särskilt för vissa tider av året medföra ej så liten ökning av aktuariernas arbete, vilken ökning givetvis i sin ordning återverkat på det kvinnliga biträdets tjänstgöring. Med hänsyn till de stora anspråk, som måste ställas på detta biträde i jämförelse med övriga kontorsbiträden, anser kammarrätten den kvinnliga kontorsbiträdesbefattningen å aktuariekontoret böra förvandlas till en kvinnlig kanslibiträdesbefattning med avlöning efter 3:e lönegraden i avdelningen C enligt gällande avlöningsreglemente. Då begynnelselönen för ett kanslibiträde är 414 kronor högre än för ett kontorsbiträde, kan kostnadsökningen icke anses vara av större betydelse.»

I detta sammanhang ber jag få meddela, att presidenten i kammarrätten i skrivelse till chefen för finansdepartementet den 27 mars 1922 angående åtgärder till nedbringande av ämbetsverkets organisationskostnader föreslagit

utbyte av en av de nuvarande i 13:e lönegraden placerade aktuariiefattningarna mot en i 5:e lönegraden placerad kvinnlig kontorskrivarbefattning ävensom i samband därmed uppflyttning av dels den kvarvarande aktuariiefattningen till 14:e lönegraden, dels kontorsbiträdesbefattningen å aktuariiekontoret till 3:e lönegraden för kvinnliga tjänstemän. Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har emellertid i utlåtande den 27 oktober 1922 förklarat sig icke kunna tillstyrka nämnda båda uppflyttningar.

Vidare har kammarrätten i sin nu förevarande skrivelse hemställt, att den extra kanslibiträdesbefattningen hos ämbetsverkets sekreterare måtte uppföras å ordinarie stat. Till stöd härför har anförts följande:

»Det kvinnliga extra kanslibiträdet hos kammarrättens sekreterare bestrider den tjänstgöring, som tidigare ankom på dels en amanuens med halv tjänstgöring å sekreterarexpeditionen dels ett kvinnligt skrivbiträde med omkring tre timmars daglig tjänstgöring därstädes. I skrivelse den 12 juni 1919 hemställde kammarrätten att för de ifrågavarande göromålen måtte inrättas en kvinnlig biträdesbefattning av andra graden, men anslaget har hittills endast beviljats å extra stat, och torde anledningen härtill vara att söka i löneregleringskommitténs erinran att anslag för befattningen borde beviljas allenast å extra stat intill dess någon tids erfarenhet vunnits angående de med ifrågavarande biträdesbefattning förenade göromål. I detta avseende får kammarrätten nu anföras, att en återgång till den tidigare anordningen med biträdesgöromålens uppdelning på en amanuens och ett skrivbiträde varken ur kostnadssynpunkt eller med hänsyn till önskvärdheten av arbetskoncentration är att anbefalla, samt att det på grund av göromålens ökning jämväl å sekreterarexpeditionen och behovet för sekreteraren av ett kvalificerat fast biträde synes önskvärt att den ifrågavarande extra kanslibiträdesbefattningen nu överflyttas på ordinarie stat. Till det extra kanslibiträdet utgår nu en avlöning av 2,436 kronor, under det att begynnelselönen för ett ordinarie kanslibiträde utgör 2,574 kronor. Den verkliga kostnadsökning, förändringen skulle medföra, kan således även för detta fall sägas vara av mindre betydelse.»

Under förutsättning av bifall till kammarrättens framställning om överflyttning av tre kammarrättsrådsämbeten från extra till ordinarie stat har ämbetsverket hemställt om uppförande å ordinarie stat av den kontorsbiträdesbefattning, som för närvarande finnes uppförd å extra stat. I detta avseende har ämbetsverket anförts:

»Då den ökning av antalet kammarrättsråd från 10 till 15, som ämbetsverket begärde i skrivelsen den 12 juni 1919, och den ökade föredragning, som därav komme att följa, skulle nödvändiggöra en motsvarande ökning av de med renskrivning sysselsatta arbetskrafterna, hemställde kammarrätten i nämnda skrivelse tillika, att det dåvarande antalet ordinarie skrivbiträden eller 4 måtte höjas till 6. Emellertid uppfördes allenast 2 av de ifrågasatta 5 nya kammarrättsrådsämbetena på ordinarie stat och beviljades anslag till de 3 återstående å extra stat. På motsvarande sätt förfors beträffande skrivbiträdesbefattningarna, så att en ny sådan befattning uppfördes på ordinarie stat och en på extra stat. För det fall att kammarrättens hemställan om överflyttning av tre kammarrättsrådsämbeten från extra till ordinarie stat vinner bifall, anser kammarrätten av förenämnda

tidigare dispositioner böra följa, att den kontorsbiträdesbefattning, som för närvarande finnes upptagen å extra stat med ett arvode av 1,920 kronor, förvandlas till en ordinarie kontorsbiträdesbefattning med avlöning efter 2:a lönegraden avdelningen C uti löneplanen för ordinarie tjänstemän enligt vederbörande avlöningsreglemente eller sålunda med en begynnelselön av 2,160 kronor.»

Vidkommande därefter behovet av anslag å extra stat för avlöande av kvinnliga biträden hos kammarrätten har ämbetsverket anfört följande:

»Beträffande behovet av kvinnliga biträden förutsätter kammarrätten, att det nu utgående arvodet till ett extra skrivbiträde får bibehållas för budgetåret 1923—1924, varvid detta arvode bör efter första löneklassen för kvinnlig extra tjänsteman beräknas till högst 1,800 kronor för år; och finner kammarrätten vidare uppenbart, att, därest av ämbetsverket begärd ytterligare förstärkning med 2 extra kammarrättsråd och en adjungerad ledamot bifalles, det ökade renskrivningsarbete, som måste bli en följd av den ökade föredragningen, icke kan besörjas av de nuvarande kvinnliga biträdena utan att ännu ett biträde måste för ändamålet anställas, vilket biträde dock synts böra uppföras å extra stat. Beträffande avlöningen till detta biträde kunde möjligen sättas i fråga, att lönen skulle beräknas allenast till det belopp, som utgår till extra skrivbiträde. Då bland kammarrättens icke alltför talrika kvinnliga biträdespersonal redan finnes ett ordinarie och ett extra skrivbiträde, har emellertid kammarrätten trots med anställande av ytterligare biträden i denna grad böra anstå till dess erfarenhet vunnits om beskaffenheten av det arbete, som inom ämbetsverket må kunna utföras av kvinnor med den utbildning, som erfordras för behörighet till skrivbiträdesbefattningar. Kammarrätten anser alltså att lönen till det nya kvinnliga kontorsbiträde, som sålunda begärts å extra stat, bör utgå efter 2:a lönegraden för extra ordinarie kvinnliga tjänstemän uti löneplanen enligt ovan anförda kungörelse den 31 december 1921 och sålunda nu beräknas till högst 2,040 kronor.»

Till sist har kammarrätten yttrat sig angående *kostnaderna för genomförande av ämbetsverkets förslag*. I fråga om anslag å ordinarie stat har ämbetsverket anfört följande:

»Kammarrättens ordinarie stat upptager för år 1922 för avlöningar till ordinarie tjänstemän ett förslagsanslag av 291,500 kronor. Enligt vad Kungl. Maj:ts proposition nr 1 till 1921 års riksdag utvisar har detta anslag beräknats efter avlöningen för en var tjänsteman i näst högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. Enahanda grund tillämpas av kammarrätten vid beräkning av den ökning i detta anslag, som bifall till kammarrättens framställning om förändringar beträffande personalen å ordinarie stat skulle medföra. Beträffande kostnaden för den personal, till vilken avlöning begärts å extra stat, har kammarrätten däremot med hänsyn till det mindre antalet löneklasser inom flertalet vederbörande lönegrader samt, vad angår de adjungerade ledamöterna, jämväl det antal tjänstår, flera bland den nuvarande personalen inom denna grupp innehava, beräknat kostnaden efter den högsta löneklassen inom de särskilda lönegraderna. Sedan på sätt ovan nämnts enligt nädigt brev den 28 juli 1922 en ledigbliven ordinarie kvinnlig kontorsbiträdesbefattning utbytts mot en ordinarie kvinnlig skrivbiträdesbefattning, lär anslaget, om för övrigt inga förändringar krävdes,

böra beräknas till 291,104 kronor. Kammarrättens framställningar om uppförande å ordinarie stat av tre nya kammarrättsrådsämbeten, två kvinnliga kansli-biträdesbefattningar, därav den ena i utbyte mot en kvinnlig kontorsbiträdesbefattning, samt en ny kvinnlig kontorsbiträdesbefattning, skulle föranleda en ökning av ifrågavarande anslagspost med 40,080 kronor till 331,184 kronor eller i runt tal 331,200 kronor.

De övriga å ordinarie stat upptagna anslagsposterna eller för vikariatsersättningar 2,300 kronor och för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. 13,000 kronor, av vilka poster den förra utgör förslagsanslag, under det den senare betecknats såsom förslagsanslag högst, torde båda behöva något höjas, anslaget till vikariatsersättningar till 2,600 kronor med hänsyn till den begärda ökningen av den ordinarie personalen och anslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. till 13,600 kronor på grund av successivt inträdande stegring i de avlöningar och övriga ersättningar, som skola utgå av detta anslag. Den ordinarie staten för kammarrätten för budgetåret 1923—1924 synes sålunda böra beräknas till 347,400 kronor.»

Behovet av extra anslag har kammarrätten beräknat till 149,200 kronor. Till motivering härav har anförts följande:

»Den av kammarrätten här ovan begärda förstärkningen av ämbetsverkets arbetskrafter för tiden den 1 juli 1923—30 juni 1924 med två extra kammarrättsråd, åtta adjungerade ledamöter, elva amanuenser, ett extra kontorsbiträde och ett extra skrivbiträde skulle draga en kostnad av sammanlagt 130,206 kronor. Härtill komma emellertid, liksom för närvarande, kostnader till arvodesfyllnad åt vikarierande extra ordinarie assessorer, till bestridande av ökad renskrivningskostnad samt till semestervikariatsersättning åt kvinnliga extra biträden och till fyllnadsarvoden åt deras vikarier vid tjänstledighet för sjukdom; och lärar vidare böra upptagas ett mindre belopp till ersättning åt vikarier för amanuenser.

Vad först angår arvodesfyllnaden åt vikarierande extra ordinarie assessorer är denna för år 1922 och för första halvåret 1923 beräknad till 10,000 kronor för år. Redan ökningen av kammarrättens ledamotsantal med 3 personer påkallar någon ökning i denna post; en ytterligare ökning lär vara betingad av den motsedda förbättringen i adjungerade ledamöternas avlöning. Emellertid föreligger ännu en omständighet, som synes påkalla ökning av denna post. Gällande bestämmelser om vikariatsersättning föranleda nämligen att adjunktionsarvudet för en amanuens ställer sig 4 kronor högre för dag om han vikarierar för ett kammarrättsråd än om han vikarierar för en adjungerad ledamot, vilket givetvis innebär en stor oegentlighet, då tjänstgöringsskyldigheten i båda fallen är lika. Till vilket belopp anslaget av nu angivna anledningar bör höjas, låter sig ej exakt beräkna, men då anslaget torde böra tilltagas med någorlunda bred marginal, anser sig kammarrätten för fyllnad av vikarierande assessorers arvoden till belopp, som i varje särskilt fall skulle utgå vid vikariat för kammarrättsråd, böra ifrågasätta ett anslag av 14,000 kronor.

Enär semestern för amanuenserna i regel kan föreläggas till tider, då vederbörande föredragande, som de hava att biträda, åtnjuta ferier, samt för sådana

fall förordnande av vikarier för amanuenserna icke är behöfvligt, synes anslaget till ersättning åt vikarierande amanuenser kunna begänsas till 1,000 kronor.

För bestridande av ökad renskrivningskostnad finnes för närvarande ett anslag å 3,150 kronor, vilket, i händelse av kammarrättens förstärkning med ytterligare tre ledamöter, torde böra höjas till 3,400 kronor. Däremot synes anslaget å 1,000 kronor till semestervikariatsersättning åt kvinnliga biträden m. m., vilket beräknats för fyra kvinnliga biträden, kunna, då nu å extra stat begärts avlöning för blott två sådana biträden, nedsättas till 500 kronor. Anslaget å extra stat för uppehållande av kammarrättens verksamhet under budgetåret 1923—1924 skulle alltså i sin helhet uppgå till 149,106 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 149,200 kronor.»

Såsom en *sammanfattning* av sitt förslag har kammarrätten hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1923 års riksdag att

dels bestämma antalet ordinarie befattningshavare hos kammarrätten på följande sätt:

Befattningshavare	Avlönings- grad
1 president	A 3
15 kammarrättsråd	B 20
2 kammarrättsråd (med revisionsrotel)	B 20
1 sekreterare	B 15
1 advokatfiskal	B 15
10 tjänstemän (8 notarier, 1 aktuarie och registrator, 1 aktuarie) ...	B 13
2 kanslibiträden, kvinnliga	C 3
4 kontorsbiträden, kvinnliga	C 2
1 skrivbiträde, kvinnligt	C 1
1 förste expeditionsvakt	B 3
3 expeditionsvakter	B 1

dels godkänna följande stat för kammarrätten att tillämpas från och med den 1 juli 1923:

Stat

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 331,200
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,600
Avlöningar till icke ordinarie befattningshavare, m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	» 13,600
<i>Förslagsanslag</i> kronor 347,400,	

dels ock till förstärkning av kammarrättens arbetskrafter å *extra* stat för tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 såsom *förslagsanslag, högst*, anvisa följande belopp, nämligen till

2 extra kammarrättsråd å högst 11,460 kronor till vardera kronor 22,920	
8 adjungerade ledamöter å högst 9,540 kronor till en var	
av dem	» 76,320
Arvodesfyllnad åt vikarierande extra ordinarie assessorer....	» 14,000
<i>Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 167 häft. (Nr 206.)</i> 3	

11 amanuenser à högst 2,446 kronor till en var av dem	kronor	27,126
Ersättning åt vikarierande amanuenser	»	1,000
1 extra kontorsbiträde, kvinnligt, högst	»	2,040
1 extra skrivbiträde, kvinnligt, högst	»	1,800
Beskrifning av ökad renskrivningskostnad	»	3,400
Semestervikariatsersättning åt två kvinnliga extra biträden, därav ett kontorsbiträde och ett skrivbiträde, samt fyll- nadsarvoden åt deras vikarier vid tjänstledighet för sjukdom	»	500

Förslagsanslag kronor 149,106,

vilken summa torde böra avrundas till 149,200 kronor.

**Förenklin-
gar i kam-
marrät-
tens ar-
betsmeto-
der.**

Kammarrättens förslag avser sålunda en utökning med tre föredragande arbetskrafter, i det att tre nya kammarrättsrådsbefattningar skulle uppföras å ordinarie stat utan annan ändring i det nuvarande antalet extra ledamöter än att ett extra kammarrättsråd skulle ersättas av en adjungerad ledamot. I samband med ökningen av antalet ordinarie kammarrättsråd skulle en ny kontorsbiträdesbefattning uppföras å ordinarie stat men samtidigt en extra dylik befattning bibehållas. Vidare skulle enligt kammarrättens förslag den ordinarie kontorsbiträdesbefattning, som är placerad å aktuarietkontoret, uppflyttas till kanslibiträdesbefattning och det hos sekreteraren anställda extra kanslibiträdet överföras till ordinarie stat. Den ordinarie statens slutsumma skulle i anledning härav höjas från 306,800 kronor till 347,400 kronor. Vad den extra staten angår skulle väsentligen tack vare av kammarrätten föreslagna höjning av arvudet till adjungerad ledamot men även på grund av föreslagna utökning av antalet amanuenser m. m. krävas en anslagshöjning från 123,000 kronor till 149,200 kronor för år.

Ett förslag, sådant som det av kammarrätten framlagda, måste självfallet i nuvarande tider, då man sett sig nödsakad att på snart sagt alla områden av statsförvaltningen genomföra inskränkningar, vara ägnat att väcka starka betänkligheter. Frågan om vidtagande av särskilda åtgärder för avarbetande av den hos kammarrätten uppkomna arbetsbalansen, vilken fråga redan tidigare varit föremål för uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida, har därför i detta sammanhang upptagits till ingående prövning. Det har synts mig uppenbart, att även en så avsevärd förstärkning av arbetskrafterna som den av kammarrätten föreslagna icke skulle i och för sig kunna medföra sådan ökning av arbetsresultatet, att arbetsbalansen kunde inom rimlig tid nedbringas. Det av Kungl. Maj:t den 12 september 1921 åt presidenten i kammarrätten A. R. Östergren lämnade uppdrag att inkomma med förslag till sådana åtgärder, särskilt i vad anginge ändringar i kammarrättens arbetsmetoder, som kunde vara ägnade att befordra ett skyndsamt avarbetande av den hos ämbetsverket uppkomna arbetsbalansen, har bringats till slut och resulterat i olika till Kungl. Maj:t avgivna förslag, nämligen *dels* den 27 mars 1922 om överflyttande av balansmål m. fl. mål från kammarrätten till andra domstolar, *dels* den 6 december 1922 om vissa ändringar i kammarrättens arbetssätt m. m., gående i huvudsak ut på nedsättning av det

domföra antalet ledamöter i vissa mål, utsträckning av ledamöternas föredragningskyldighet samt anordnande i kammarrätten av jämväl annan föredragningskyldighet än ledamotsföredragningskyldighet. Berörda förslag om överflyttning av balansmål till allmän domstols handläggning kan ännu ej upptagas till avgörande. Presidenten Östergrens övriga förslag hava däremot gjorts till föremål för vidare behandling i finansdepartementet i samband med prövningen av kammarrättens nu förevarande anslagskrav.

Vissa av hithörande spörsmål torde böra nu beröras.

Det inom finansdepartementet utarbetade förslaget avser att astadkomma ökat arbetsresultat på olika vägar, nämligen dels genom viss personalförstärkning och dels genom åtgärder beträffande arbetets ordnande inom kammarrätten.

Vad den förstnämnda utvägen angår bygger förslaget på en utökning av antalet föredragande ledamöter genom överflyttning till kammarrätten av ordinarie tjänstemän från andra förvaltningsgrenar. I enlighet med ett av presidenten Östergren framfört förslag har därutöver ifrågasatts införande i kammarrätten av annan föredragningskyldighet än ledamotsföredragningskyldighet. Början skulle göras med två föredragande utan ledamotsställning. Antalet adjungerade ledamöter skulle i samband härmed minskas från sju till sex.

Vidare må här omnämnas, att — på det ledamöterna skulle erhålla bästa möjliga tid för beredande av mål till föredragningskyldighet — det inom departementet utarbetade förslaget avsåg en nedsättning i vissa fall av det domföra antalet ledamöter i kammarrätten. Endast i fråga om de i § 1: 1)–3) av kammarrättens instruktion (Svensk författningssamling 1920, nr 940, och 1921 nr 855) omförmälda mål, d. v. s. balansmål och övriga rent judiciella mål, skulle om domfört antal ledamöter fortfarande gälla vad för hovrätt är stadgat. Däremot skulle i enlighet med vad som nu gäller beträffande avgörandet av beskattningsmålen antalet ledamöter nedsättas — från fem, respektive fyra, då tre äro om beslutet ense — till tre i mål, som i instruktionen omförmälas under § 1: 4)–8) och 14)–25), d. v. s. dels anmärknings- och dylika mål, dels fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål m. m. Vad anmärkningsmålen beträffar, skulle desamma avgöras av presidenten eller en ledamot med allmän rotel jämte båda ledamöterna med revisionsrotel. Enligt presidenten Östergrens förslag skulle däremot sistberörda mål handläggas av presidenten jämte en ledamot med allmän rotel och en ledamot med revisionsrotel.

Till sist upptog departementets förslag dels en ökning av den för ledamöternas föredragningskyldighet bestämda tid, dels ock vissa andra omläggningar av arbetet, såsom rörande målens fördelning mellan rotlarna, expeditionernas kontrasignering, protokollsföringen m. m., för vilka förslag jag emellertid i detta sammanhang icke torde behöva lämna någon närmare redogörelse.

Över förberörda inom finansdepartementet utarbetade förslag har kammarrätten avgivit infortrat utlåtande. Kammarrättens ställning till förslaget har i det stora hela varit avvisande.

Vad först angår den av presidenten Östergren föreslagna anordningen med föredragande utan ledamotsställning har densamma av kammarrätten ansetts icke

*Förslag
inom fi-
nansde-
parte-
mentet.*

*Kammar-
rättens
utlåtande.*

kunna tillstyrkas. I presidentens förslag hade ifrågasatts, att föredragandena ifråga, benämnda »fiskaler», skulle efter viss tids tjänstgöring kunna förordnas att såsom ledamöter deltaga i avgörandet av de av dem föredragna målen, men härtill anmärker kammarrätten, att med en sådan bestämmelse fiskalernas ställning i jämförelse med de adjungerade ledamöternas i själva verket syntes huvudsakligen karaktäriseras icke därav, att de ej skulle hava ledamotsställning, utan därav, att de icke skulle deltaga i handläggningen av mål, som föredroges av andra. De mål, som enligt presidenten Östergrens förslag i första hand skulle överlämnas till fiskalerna, vore dels de rent judiciella, vilka oftast vore av mycket invecklad beskaffenhet och på vilkas avgörande viktiga personliga rättigheter plägade vara beroende, och dels de mål, i vilka kammarrätten vore högsta instans, och som från denna synpunkt vore av särskilt grannliga beskaffenhet. Det syntes kammarrätten mindre lämpligt, att för föredragning av dessa mål skulle anlitas de minst erfarna bland de till buds stående föredragandena. Med avseende å de kompetensfordringar, som måste uppställas för anställning såsom fiskal, förmenade kammarrätten, att rekryteringen å kammarrättens ledamotsbefattningar icke skulle kunna genom förslaget underlättas, enär svårigheterna för anskaffande av fiskaler till visst antal skulle bli desamma som för ökning av de adjungerade ledamöterna med samma antal. Icke heller hade kammarrätten kunnat känna sig övertygad om att förslaget skulle erbjuda några fördelar vare sig med avseende å snabbheten i målen avgörande eller i ekonomiskt avseende.

I nu förevarande avseende hava vid ärendets handläggning i kammarrätten särskilda meningar uttalats. Fyra ledamöter hava förklarat, att de skulle kunnat tillstyrka, att på försök under ett år finge i kammarrätten anställas två föredragande utan ledamotsställning, därest förslaget härom förelegat oberoende av övriga framställningar, ägnade att skärpa arbetet för kammarrättens ledamöter. En annan ledamot har tillstyrkt förslaget under förutsättning, bland annat, att fattigvårdsmål och med dem likställda mål avgjordes i närvaro av allenast tre ledamöter, och med framhållande av att fiskal ej borde förordnas att deltaga i avgörandet av de av honom föredragna målen samt att balansmål och med dem jämställda mål icke borde av fiskalerna handläggas.

I fråga om nedsättning av *domfört antal ledamöter* i kammarrätten vid handläggning av vissa mål innehåller kammarrättens utlåtande bland annat följande.

Beträffande först handläggningen av anmärkningsmålen har kammarrätten till en början utvecklat, hurusom det skulle innebära ett betänkligt försvagande av domstolsorganisationen, om kammarrättsråden med revisionsrotel skulle få sig tillerkänd majoriteten vid anmärkningsmålen avgörande. Kammarrätten har väl funnit, att, därest dessa mål handlades på sätt presidenten Östergren föreslagit, en under vanliga förhållanden stark och ur rättssäkerhetens synpunkt betryggande sammansättning av domstolen skulle ernås. Då det av anförda skäl syntes kammarrätten olämpligt, att presidenten bundes vid regelbundet deltagande i avgörandet av anmärkningsmålen, har kammarrätten dock ej kunnat tillstyrka förslaget. Kammarrätten har därför ansett att, därest minskning skulle kunna äga rum i det för anmärkningsmålen avgörande nu föreskrivna antalet ledamöter i kammarrätten, majoriteten i anmärkningsdomstolen måste förbehållas ledamöterna med

allmänna rotlar samt att deltagandet i handläggningen av ifrågavarande mål borde turvis åläggas ett mindre antal av sistnämnda ledamöter.

I samma ordning som de egentliga anmärkningsmålen borde behandlas de under punkterna 5—8 och 14—17 under § 1 i instruktionen upptagna mål och ärenden. De under punkt 19 upptagna mål borde däremot behandlas i samma ordning som balansmål, vilka målen ifråga till sin natur vore mest närliggande.

Beträffande förslaget, att de i punkterna 20—22 av instruktionens § 1 upptagna mål, nämligen besvär över länsstyrelsernas beslut i fattigvårdsmål, besvär i mål om mantalsskrivning samt ansvar enligt förordningarna angående mantalsskrivning ävensom besvär i mål rörande tillämpning av bestämmelserna angående kyrkoböckers förande, skulle avgöras av tre ledamöter, har kammarrätten erinrat, att förslag i samma syfte hade väckts vid 1921 års riksdag genom motion (nr 161) i första kammaren. Då kammarrätten den 24 mars 1921 till vederbörande riksdagsutskott avgivit infortrat utlåtande över motionärens förslag, hade kammarrätten enhälligt avstyrkt förslagen. Kammarrätten ansåge sig böra vidhålla vad i berörda utlåtande anförts. En minskning av antalet i målen avgörande deltagande ledamöter måste givetvis öka svårigheterna för upprätthållande av enhetlighet och konsekvens i kammarrättens rättstillämpning; och det vore för kammarrätten klart, att det beträffande de mål, i vilka kammarrätten vore sista instans, vore särskilt angeläget att undvika de vådor, som i avseende å rättsskipningens tillförlitlighet kunde vara att motse. En ytterligare betänklighet mot minskning av antalet ledamöter vid avgörandet av nu förevarande mål låge däruti, att kammarrättens i målen avgörande deltagande arbetskrafter till avsevärd del utgjordes av yngre, relativt oprövade och i varje fall icke-ordinarie ledamöter. I detta avseende ansåge sig kammarrätten böra erinra om ett den 2 januari 1917 av riksdagens justitieombudsman avgivet yttrande i ärende rörande förstärkning av arbetskrafterna i kammarrätten m. m., däruti han uttalat, bland annat, att det vore ett verkligt missförhållande, att i prövningen av beskattningsmål deltog allenast adjungerade ledamöter, samt att det aldrig borde få förekomma, att i mål, där kammarrätten vore högsta instans, endast adjungerade ledamöter deltog. Därest antalet ledamöter i fattigvårds-, kyrkobokförings- och mantalsskrivningsmål skulle minskas till tre, skulle givetvis ej heller beträffande dessa mål missförhållanden av den art, som sålunda anmärkts av justitieombudsmannen, kunna helt undvikas.

Frågor om advokatfiskalen i kammarrätten tillkommande aktoratsarvode (punkt 23) borde enligt kammarrättens mening handläggas i likhet med balansmålen samt frågor om avskrivning i kammarrättens aktoratsräkning (punkt 24) i samma ordning som anmärkningsmålen.

Beträffande frågan om domfört antal ledamöter hava i flera avseenden särskilda meningar uttalats vid ärendets handläggning i kammarrätten. Vad till en början angår anmärknings- och likställda mål hava två ledamöter hemställt, att nu gällande ordning måtte lämnas orubbad. Tre ledamöter hava däremot anslutit sig till det remitterade förslaget. För den nödiga förhandenvaron av allmän judiciell erfarenhet, i den mån sådan tillfälligtvis skulle saknas hos fackledamöterna, torde det enligt dessa reservanter bliva väl sörjt genom presidentens deltagande i målen handläggning. Att de förra skulle komma att i vissa fall över-

rösta denne med åsidosättande av allmänna rättssynpunkter torde väl få anses i praktiken uteslutet. Med större skäl kunde det, om majoritetens förslag bleve genomfört, befaras, att den föredragande ledamoten kunde bliva överröstad av ett par unga bisittare med mindre fackkunskap. Även en annan ledamot har lämnat departementets förslag utan erinran i fråga om anmärkningsmålen.

De mål, där kammarrätten är högsta instans, eller sålunda fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål, hava två ledamöter ansett kunnat avgöras av tre ledamöter, därest av dessa två vore ordinarie eller extra kammarrättsråd. Även en annan ledamot har lämnat departementets förslag utan erinran i denna del.

Presidenten Östergren har vid frågans handläggning i kammarrätten uttalat en särskild mening. Vad beträffar anordnandet i kammarrätten av föredragning av personer utan ledamotsställning, har presidenten ansett detta vara det för nedbringande av kammarrättens arbetsbalans viktigaste bland de föreliggande förslagen; och har presidenten ytterligare utvecklat fördelarna med anordningen ifråga. I fråga om kammarrättens sammansättning vid handläggningen av olika mål, har presidenten beträffande anmärkningsmålen funnit sig böra avstyrka departementets förslag samt i fråga om fattigvårdsmålen och därmed likställda mål anslutit sig till den inom kammarrätten uttalade särskilda mening, att i handläggningen av dessa mål alltid borde deltaga minst två ordinarie eller extra kammarrättsråd.

Departe-
ments-
chefen.

Enligt inhämtade upplysningar uppgick kammarrättens arbetsbalans den 31 december 1922 till 18,967 taxerings-, fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål. Denna siffra betyder visserligen en nedgång i förhållande till det förut angivna antalet balanserade mål den 31 augusti 1922, men i förhållande till den 31 december 1921 har balansen ökat med i runt tal 3,000 mål.

För den närmaste framtiden har kammarrätten av anförda skäl ansett sig ej kunna räkna med en större årsavverkning än 350 å 375 mål per ledamot med allmän rotel. Även om man räknar med den högre av dessa siffror och gör något tillägg för mål, föredragna av ledamot med revisionsrotel samt av advokatfiskalen, uppnås icke en större sammanlagd årsavverkning än inemot 9,000 mål. En dylik avverkning måste emellertid vara otillräcklig redan för att hindra balansens ytterligare ökning. Även framgent lär man nämligen hava att räkna med en avsevärd tillströmning av mål till kammarrätten. Antalet inkomna mål, tillhörande taxerings- och fattigvårdsmålen grupper, uppgick för år 1922 till 12,443, varibland dock finnes en stor post likartade taxeringsmål från ett län. Att bedöma storleken av tillströmningen under de närmaste åren erbjuder mycket stora svårigheter, enär ett flertal omständigheter inverka i såväl ökande som minskande riktning. En årlig tillströmning av omkring 10,000 mål torde man dock tillsvidare få räkna med.

Under sålunda angivna förhållanden och då det synes nödvändigt att få kammarrättens balans avarbetad inom någorlunda rimlig tid, måste särskilda ansträngningar göras för att uppnå ett avsevärt större arbetsresultat än för närvarande. Därvid är till en början att taga ställning till frågan om förstärkning av kammarrättens arbetskrafter. På grund av särskilda förhål-

landen torde förstärkningen kunna i huvudsak genomföras utan ökade kostnader för statsverket. Vid den särskilda granskningen av ämbetsverkens anslagsäskanden har det nämligen befunnits möjligt att vidtaga indragningar av ordinarie befattningar på andra håll inom statsförvaltningen, och genom överflyttning av sålunda disponibla arbetskrafter till kammarrätten kan detta ämbetsverk beredas den arbetsförstärkning, varav detsamma är i oundgängligt behov. En dylik anordning har redan preliminärt från ingången av år 1923 genomförts, i det att till kammarrätten överflyttats en byråchef i riksräkenskapsverket och en förste kanslisekreterare i försvarsdepartementet, båda med tjänstgöring såsom ledamöter. Därjämte kan en förste kanslisekreterare i finansdepartementet från och med den 1 juli 1923 överflyttas till kammarrätten för enahanda tjänstgöring. Hur länge denna anordning bör fortfara är naturligtvis i första hand beroende av arbetstillströmningen i kammarrätten, och slutlig ställning behöver nu ej tagas till frågan om de sålunda överflyttade befattningshavarnas framtida användande i statsförvaltningen.

Utöver förberörda arbetsförstärkning synes, på sätt presidenten Östergren föreslagit, försök böra anställas med extra föredragande utan ledamotsställning. Ur rekryteringssynpunkt bör det vara en fördel, att aspiranterna först kunna provas såsom föredragande utan ledamotsställning, innan dylik ställning tilldelas dem. Tillsviðare synes det icke böra ifrågakomma att låta de extra föredragandena inträda såsom ledamöter. Till en början torde i enlighet med presidenten Östergrens förslag två extra föredragande böra anställas. Om emellertid kammarrätten får till sitt biträde två extra föredragande, bör enligt min mening antalet adjungerade ledamöter kunna ned sättas från sju till sex.

Då jag icke kan tillstyrka uppförande å ordinarie stat av ytterligare rådsbefattningar, skulle alltså under budgetåret 1923—1924 ledamöternas antal bli tillhoppa tjugusex, därav fjorton ordinarie och tre extra kammarrättsråd, tre ordinarie tjänstemän såsom särskilda ledamöter och sex adjungerade ledamöter. Härtill skulle då komma två extra föredragande.

På grund av den av mig förordade arbetsförstärkningen torde avverkningen i kammarrätten kunna beräknas bli ökad med minst 1,500 mål om året samt förty uppgå till mellan 10,000 och 11,000 mål. Detta kan emellertid, såsom av det föregående framgår, icke anses tillräckligt för att åstadkomma någon nämnvärd avarbetning av balansön. Andra vägar för ökning av arbetsresultatet måste därför anlitas, och jag har i det föregående berört de förslag till förenklingar av kammarrättens arbetssätt och utsträckning av föredragningsskyldigheten för ledamöterna, vilka i sådant syfte framlagts.

Bland de åtgärder till vinnande av ökat arbetsresultat, som blivit ifrågasatta, har jag förut omnämnt utsträckning av föredragningsskyldigheten, vilken närmast avsetts motsvara den i samband med löneregleringen för den centrala statsförvaltningen fastställda ökningen av arbetstiden å tjänsterummet.

Då avsikten med en utökning av föredragningsskyldigheten bör vara att erhålla en arbetsprestation, som fullt motsvarar den ökade föredragningstiden,

är det av vikt att för ledamöterna underlätta det arbete, som utöver egen beredning och föredragning åvilar dem. Detta kan i första hand äga rum genom en nedsättning av det domföra antalet ledamöter vid målens avgörande. Mest verksamt skulle härvid sannolikt vara att låta beskattningsmålen avgöras av två ledamöter, där dessa vore om beslutet ense. En dylik anordning, som diskussionsvis behandlades i finansdepartementets förslag men som med hänsyn till den minskade rättssäkerheten utdömts av kammarrätten, kan måhända framdeles bli nödvändig. För närvarande har jag dock ansett mig böra stanna vid att föreslå en inskränkning i det domföra antalet ledamöter vid avgörande av andra mål, där nu större antal ledamöter äro närvarande. Vad anmärkningsmålen beträffar går kammarrättens invändning emot departementets förslag i huvudsak ut på, att majoriteten i dessa mål borde bevaras hos ledamöter med allmän rotel. Bärande skäl synas mig dock ej hava anförts för antagandet, att en sammansättning av anmärkningsdomstolen, på sätt inom departementet föreslagits, skulle medföra ökad risk för ett felaktigt avgörande av ifrågavarande mål. Flera ledamöter i kammarrätten hava ock biträtt förslaget i denna del. I fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål samt därmed sammanhängande mål bör enligt min mening antalet ledamöter också kunna sättas till tre. Rättssäkerheten synes mig nämligen bli vederbörligen tillgodosedd, om, på sätt av vissa ledamöter i kammarrätten ifrågasatts, i dessa måls handläggning alltid deltaga minst två kammarrättsråd. Jag finner mig sålunda böra tillstyrka, att domfört antal ledamöter i kammarrätten nedsättes till tre i alla mål utom de rent judiciella. .

Presidenten Östergrens uppslag, att kammarrättens president skulle tagas i anspråk för tjänstgöring såsom ordförande å division, har jag likaledes funnit mig böra biträda. För att presidenten skall kunna bibehålla kännedom om kammarrättens arbete i det hela, torde det dock vara lämpligt, att tjänstgöringen icke på förhand bindes vid behandlingen av en enda grupp av ärenden.

Verkan av nu berörda och eljest ifrågasatta åtgärder i avseende å kammarrättens arbetsmetoder är givetvis svår att uppskatta. Den förordade förstärkningen av kammarrättens arbetskrafter och den föreslagna utökningen av ledamöternas föredragningsskyldighet ävensom de ifrågasatta övriga förändringarna i kammarrättens arbetssätt torde dock kunna antagas medföra en så avsevärd ökning av ämbetsverkets arbetsresultat, att några ytterligare åtgärder av beskaffenhet att böra underställas riksdagen icke för närvarande äro nödvändiga.

Den utökning av de föredragande arbetskrafterna i kammarrätten, som jag i det föregående tillstyrkt, kräver emellertid någon förstärkning jämväl av biträdande personal. Kammarrätten själv, som föreslagit en höjning av föredragandenas antal med tre, har ansett sig behöva en utökning av antalet amanuenser med tre. Såsom framgår av vad chefen för ecklesiastikdepartementet den 8 januari 1923 yttrat vid anmälan av frågan om anslag till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli (åttonde huvudtiteln. sid. 3), har emellertid en andre kanslisekreterare befunnits kunna från nämnda departement överflyttas till kammarrätten för att där tjänstgöra såsom no-

tarie. Genom en dylik anordning torde behovet av ytterligare biträde at ledamöterna, vilkas antal enligt mitt förslag skulle ökas med allenast två, vara tillgodosett. De extra föredragandena skulle själva svara för expeditionsskyldigheten beträffande av dem föredragna mål, vadan något amanuensbiträde at dem icke skulle erfordras.

Utdökningen av antalet föredragande ävensom den av andra orsaker mot-sedda ökningen i avverkning måste emellertid föranleda ökat behov av skrivbiträde. På sätt jag anført vid behandlingen den 8 januari 1923 av frågan om anslag till finansdepartementet (sjunde huvudtiteln, sid. 2), var det min avsikt att i viss mån tillgodose detta behov genom överflyttning av en ordinarie kvinnlig kontorsbiträdesbefattning från finansdepartementet till kammarrätten. En dylik befattning står emellertid för närvarande vakant, varför det torde vara enklast att definitivt avföra befattningen från departementets stat och bevilja särskilt anslag för ändamålet till kammarrätten. Kammarrätten har begärt en utökning av biträdespersonalen med ett kontorsbiträde, för det fall att de föredragande ledamöternas antal skulle ökas med tre. Enligt mitt förslag kommer avverkningen av mål att bliva väsentligt större än med kammarrättens berörda förslag. Jag finner mig på grund härav böra föreslå, att kammarrätten får till sitt förfogande två nya biträden, av vilka det ena lämpligen synes böra placeras såsom kontorsbiträde och det andra såsom skrivbiträde. Då en väsentlig del av den väntade ökningen i avverkning faller på den ordinarie personalen, skulle möjligen endera befattningen kunna anses böra redan nu uppföras å ordinarie stat. Jag finner mig emellertid böra avvakta någon tids erfarenhet av den föreslagna nya ordningen för arbetet i kammarrätten och förordar fördenskull, att båda biträdena tillsvidare uppföras å extra stat. Då jag ej heller i övrigt kan tillstyrka, att nu å extra stat uppförd biträdespersonal skulle överföras till ordinarie stat, skulle den kvinnliga personalen med avlöning från extra anslag komma att bestå av ett kanslibiträde (å sekreterarexpeditionen), två kontorsbiträden och två skrivbiträden.

Av kammarrätten föreslagen uppflyttning av det ordinarie kontorsbiträdet å aktuariiekontoret till kanslibiträdes grad kan jag icke tillstyrka. Även övriga ifrågasatta åtgärder beträffande organisationen av arbetet å aktuariiekontoret måste för närvarande anstå men böra givetvis tagas under övervägande vid uppkommande vakans å befattning inom 13:e lönegraden.

Vad till sist angår frågan om kostnaderna för den arbetsförstärkning, som enligt mitt förslag skulle beredas kammarrätten, och sättet för dessa kostnaders bestridande ber jag få anföra följande.

De till kammarrätten från andra verk överflyttade ordinarie befattningarna torde lämpligen böra uppföras å en särskild övergångsstat. Det ordinarie anslaget till kammarrätten skulle då komma att motsvara summan av den ordinarie avlöningsstaten samt berörda övergångsstat. Vad den ordinarie staten angår har anslagsposten till vikariatsersättningar under år 1922 ej oväsentligt överskridits, varför en höjning av anslaget med 1,200 kronor torde böra vidtagas. Den ordinarie avlöningsstaten, som nu uppgår till 306,800 kronor, skulle alltså sluta å ett belopp av 308,000 kronor. Å övergångsstaten skulle uppföras följande poster, nämligen:

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 167 häft. (Nr 206.) 4

1 byråchef i lönegraden B 20	kronor 11,460
2 förste kanslisekreterare i lönegraden B 16	» 19,080
1 andre kanslisekreterare » » B 13	» 7,212
Vikariatsersättning, förslagsvis	» 248
Summa kronor 38,000.	

Det ordinarie anslaget till kammarrätten skulle sålunda behöva bestämmas till 346,000 kronor.

Beträffande den extra staten är till en början att taga ställning till spörsmålet om arvodet åt de adjungerade ledamöterna i kammarrätten. Detta arvode utgår nu med 6,690 kronor. På sätt jag anført vid anmälan den 8 januari 1923 av frågan om anslag till upprätthållande av kammarkollegii verksamhet (sjunde huvudtiteln, sid. 20) rörande arvodet till motsvarande befattningshavare i kammarkollegium, står de adjungerade ledamöternas nuvarande placering icke i rimlig motsvarighet till beskaffenheten av arbetet. Detta är nämligen väsentligen detsamma, som åligger tjänsteman i lönegraden B 20, medan avlöningen är lägre än den för lönegraden B 14 gällande begynnelseavlöningen. Från såväl organisatorisk synpunkt som eljest torde det vara oemotsägligt, att de adjungerade ledamöterna böra placeras i en högre lönegrad än den, vari förutvarande andra gradens tjänstemän placerats, eller den 15:de; det synes mig vara en lämplig avvägning av de adjungerade ledamöternas ställning att, på sätt kammarrätten och även lönenämnden föreslagit, placera dem i 17:de lönegraden. Lönen kommer härigenom att ligga fyra löneklasser under den för ordinarie kammarrättsråd gällande. Genom en sådan placering blir de adjungerade ledamöternas begynnelselön densamma som för hovrätternas assessorer.

I fråga om de extra föredragandena, vilka tillsvidare böra uppföras på extra stat, har presidenten Östergren föreslagit deras inordnande i 15:de lönegraden. Jag ansluter mig till detta förslag.

Hittills har i anslaget på extra stat till upprätthållande av kammarrättens verksamhet ingått ett belopp av 10,000 kronor till arvodesfyllnad åt vikarierande assessorer. Då ersättningen åt ifrågavarande befattningshavare, i den mån de vikariera för ordinarie befattningshavare, numera må bestridas av det ordinarie anslaget till kammarrätten samt vikariaten för icke-ordinarie ledamöter torde bliva tämligen fåtaliga, har jag funnit mig kunna för budgetåret 1923—1924 högst väsentligt nedsätta ifrågavarande anslagspost. Enligt vad jag inhämtat har anslagsposten under år 1922 belastats med allenast omkring 650 kronor. Jag hemställer, att motsvarande anslagspost nu upptages med ett belopp av 2,000 kronor. Arvodena till amanuenserna har kammarrätten räknat efter den högsta förekommande löneklassen, vilket för åtta amanuenser skulle utgöra 19,728 kronor. Då denna avlöning eljest i ämbetsverken plägar utgå allenast till ett fåtal e. o. tjänstemän och då på grund av anslagsminskningar amanuensarvodena allmänt torde komma att nedsättas efter den 1 juli i år, bör jämväl nu ifrågavarande anslagspost kunna sänkas, förslagsvis till 18,000 kronor. Till bestridande av ökad renskrivningskostnad ingår i det nuvarande anslaget å extra stat ett belopp av

3,150 kronor, och torde enahanda belopp, dock avrundat till 3,100 kronor, böra beräknas även för budgetåret 1923—1924. Slutligen torde såsom hittills böra upptagas en post om 1,000 kronor till ersättning åt vikarier för de kvinnliga biträdena. Någon höjning av denna post erfordras enligt min mening icke, då semestervikarier i allmänhet icke torde oundgängligen behöva förordnas. Enligt den princip, som vid framläggande av innevarande års statsverksproposition genomgående tillämpats beträffande beräkningen av avlöningsanslag å extra stat, har man endast att räkna med avlöningen i lägsta löneklassen för vederbörande befattningshavare å extra stat.

I enlighet med vad jag sålunda anført skulle det extra anslaget till kammarrätten kunna beräknas på följande sätt, nämligen:

Tre extra kammarrättsråd å 10,020 kronor	kronor	30,060
Sex adjungerade ledamöter å 8,580 kronor	»	51,480
Två extra föredragande å 7,212 kronor	»	14,424
Lön och vikariatsersättning åt vikarierande extra-ordinarie assessorer och extra föredragande	»	2,000
Åtta amanuenser	»	18,000
Ett kanslibitråde, kvinnligt	»	2,436
Två kontorsbiträden, kvinnliga, å 2,040 kronor	»	4,080
Två skrivbiträden, kvinnliga, å 1,710 kronor	»	3,420
Bestridande av ökad renskrivningskostnad	»	3,100
Ersättning åt vikarier för förenämnda kvinnliga biträden m. m.	»	1,000

Summa kronor 130,000

Det extra anslaget till upprätthållande av kammarrättens verksamhet skulle alltså behöva bestämmas till 130,000 kronor.

Sammanlagt skulle å ordinarie och extra stat för budgetåret 1923—1924 äskas 476,000 kronor mot i statsverkspropositionen beräknade 472,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att å övergångsstat hos kammarrätten skola uppföras följande befattningar, nämligen:

Befattningshavare	Avlöningsgrad
1 byråchef	B 20
2 förste kanslisekreterare	B 16
1 andre kanslisekreterare	B 13;

dels fastställa följande ordinarie stater för kammarrätten:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	291,500
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	3,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	13,000

Förslagsanslag kronor 308,000.

B. Övergångsstat.

Avlöningar och vikariatsersättningar, förslagsanslag kronor 38,000;
dels i riksstaten för budgetåret 1923—1924 uppföra det *ordinarie* förslags-
anslaget till kammarrätten med ett belopp av 346,000 kronor;
dels ock för budgetåret 1923—1924 till upprätthållande av kammarrättens
verksamhet anvisa ett *extra* anslag av 130,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda
hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-
Regenten lämna bifall; och skall proposition av den
lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, avlätas
till riksdagen.

Ur protokollet:

Martin Philipson.